

31. 8. 1870 - 6. 5. 1952

Maria Montessori byla italská lékařka a pedagožka. Podle její metody vzdělávání se dnes učí děti po celém světě.

V roce 1890 se Maria Montessori rozhodla jít studovat medicínu. Vzhledem k tehdejšímu kulturním normám to ovšem bylo zcela „neslýchané“ - lékaři byli pouze muži. Svě životní přání, stát se lékařkou, si ale prosadila a přes odpor otce v roce 1893 nastoupila do lékařského programu na univerzitě v Římě. Během studia zažívala množství komplikací a nevhodného chování ze strany studentů i profesorů, a to z důvodu, že byla žena na "mužském" oboru.

Do posluchárny musela například vcházet jako poslední, až po tom, co všichni studenti muži byli usazeni uvnitř. I její účast na hodinách patologie byla považována za nevhodnou, protože v té době nebylo přípustné, aby stála společně s muži nad mrtvým tělem. Musela tak provádět pitvy sama, po výuce. Maria v roce 1895 vyhrála akademickou cenu a tím si zajistila pozici nemocniční asistentky, kde získala první klinické zkušenosti. Poslední dva ročníky studia se věnovala studiu pediatrie a psychiatrie, pracovala v dětské poradně a na pohotovosti a stala se expertkou v dětském lékařství. V roce 1896 se stává historicky první ženou, která získala univerzitní titul z medicíny na univerzitě v Římě.

Po dokončení univerzity pokračovala ve svém výzkumu na univerzitní psychiatrické klinice, kam byla přijata jako dobrovolná asistentka. V rámci své práce navštívila azylové domy v Římě, kde pozorovala děti s mentálním postižením, což bylo zásadní pro její budoucí práci. Studovala díla lékařů a pedagogů 19. století Itarda a Séguina, kteří její dílo velmi ovlivnili. Itardovy myšlenky ji zaujaly natolik, že následně vypracovala mnohem přesnější systém pro jejich aplikaci v každodenním vzdělávání dětí s postižením a na tyto děti se následně také profesně zaměřila. Zkoumala takzvané „frenastenické“ děti – děti, které trpěly nějakou formou kognitivního zpoždění, nemoci nebo postižení.

"Změna výuky je nutná. Znalosti je třeba vstřebávat prostřednictvím představitivosti, a ne memorování."

V této době začala také cestovat, přednášet a publikovat. Nedílnou součástí jejího života byla obhajoba práv žen a rovných platových podmínek za shodnou práci pro muže i ženy. Zasazovala se také o vzdělávání mentálně postižených dětí, které v té době byly zcela bez zájmu, a přednášela o speciálních metodách vzdělávání těchto dětí na učitelské škole College of Rome.

V roce 1898 se jí narodil syn Mario, jehož otcem byl lékař, se kterým vedla v Římě Ortofrenickou školu (školu pro mentálně postižené). V té době bylo samozřejmě mít dítě v manželství, nicméně pokud by se Maria provdala, musela by se vzdát profesní kariéry. Nakonec se tedy rozhodla tajit svůj milostný vztah i těhotenství a pokračovat ve své práci. Porodila tajně na venkově a byla nucena svěřit tam syna do péče ošetřovatelky. Mezitím byl otec dítěte donucen se oženit s ženou, která byla, dle jeho matky, pro něj "vhodná". Když Maria zjistila, že byla zrazena, rozhodla se opustit fakultní nemocnici. Otec dítěte celoživotně komplikoval kontakt Marii a syna, měla zakázáno mu říct, že je jeho matkou. Blíže se s ním setkala až v době jeho dospívání. Později Mario se svou matkou profesně spolupracoval.

Od roku 1900 vzdělávala pedagogy v „lékařsko-pedagogickém institutu“ pro mentálně postižené děti a byla jmenována jeho spoluředitelkou. Během dvou let Dr. Montessori vyvinula metody a materiály, které se používají v určité formě dodnes. V roce 1901 opustila Ortofrenickou školu i soukromou praxi a zapsala se do filozofického kursu na univerzitě v Římě - filozofie tehdy obsahovala mnoho z dnešní psychologie. V této době začala uvažovat o přizpůsobení svých metod vzdělávání běžným dětem. V této práci pak pokračovala několik dalších let. V roce 1902 představila svůj výzkum na pedagogickém kongresu v Neapoli. Publikovala články o pedagogice, prováděla výzkum s italskými školáky a v roce 1904 se stala přednášející antropologie na univerzitě v Římě. V roce 1906 byla Maria Montessori pozvána, aby dohlížela na péči a výchovu skupiny dětí pracujících rodičů v nové obytné části pro rodiny s nízkými příjmy ve čtvrti San Lorenzo v Římě. Chtěla zde aplikovat svou práci a metody na děti bez mentálního postižení a nabídku přijala. Navrhla pro svou školu jméno Casa dei Bambini - Dům dětí.

První Casa se otevřela 6. ledna 1907 a zapsalo se do ní mezi 50 a 60 dětmi ve věku od dvou do sedmi let. Třída byla vybavena učitelským stolem a tabulí, sporákem, malými židličkami, křesly a skupinovými stoly pro děti a uzamykatelným kabinetem na materiály, které Montessori vyvinula na ortofrenické škole. Mezi aktivity pro děti patřila osobní péče, jako je oblékání a svlékání, péče o prostředí, jako je utírání prachu a zametání, a péče o zahradu. Děti používaly pomůcky, které Dr. Montessori vyvinula.

Sama Dr. Montessori se zabývala teorií výuky, výzkumem a dalšími odbornými činnostmi, ale neučila děti přímo. V této úplně první Montessori třídě Maria pozorovala chování dětí a toto pozorování vytvořilo základ její vzdělávací metody. Zaznamenala epizody hluboké pozornosti a koncentrace, mnohonásobné opakování činnosti a citlivost na pořádek v prostředí. Při volné volbě činnosti děti projevovaly větší zájem o praktické činnosti a Montessori materiály, než o hračky, které jim byly poskytnuty.

Děti byly překvapivě nemotivované sladkostmi a jinými odměnami, pracovaly z vlastního zájmu. Postupem času viděla, jak se objevila spontánní sebekázeň. Na základě svých pozorování zavedla řadu praktik, které se staly charakteristickými znaky její filozofie a vzdělávací metody.

"Vzdělávání začíná narozením dítěte, ale určovat ho musí dítě, ne my."

Těžký nábytek nahradila dětskými stoly a židlemi, které byly dostatečně lehké, aby s nimi děti mohly pohybovat, a materiály dětské velikosti umístila na nízké přístupné police. Spektrum praktických činností, jako je zametání a osobní péče, rozšířila o širokou škálu cvičení pro péči o životní prostředí a o sebe sama, včetně aranžování květin, mytí rukou, péče o domácí mazlíčky a vaření. Do třídy také zapojila venkovní prostor a děti mohly volně přecházet a podle svých potřeb využívat materiály, které chtěly používat. Maria Montessori cítila, že samostatnou prací mohou děti rozvinout autonomii a získat motivaci k rozvoji myšlení a porozumění. Pokračovala v přizpůsobování a zdokonalování materiálů, které dříve vyvinula, a upravovala nebo odstraňovala cvičení, která si děti vybíraly méně často. Na základě svých pozorování pak experimentovala s tím, aby umožnila dětem svobodnou volbu materiálů, nepřetržitou práci, svobodu pohybu a aktivity v rámci limitů daných prostředím. Začala vnímat samostatnost jako cíl výchovy a roli učitele jako pozorovatele a ředitele vrozeného psychického vývoje dětí. Rozšíření Montessori vzdělávání v Itálii První Casa dei Bambini byla úspěšná a druhá byla otevřena 7. dubna 1907. Děti v jejích programech nadále projevovaly koncentraci, pozornost a spontánní sebekázeň.

Už v roce 1909 začalo dílo Marie Montessori přitahovat pozornost, její práce byly publikovány na me a rychle se rozšířily. Koncem roku 1911 bylo Montessori vzdělávání oficiálně přijato ve veřejných školách v Itálii a Švýcarsku a připravovali se na jeho přijetí ve Spojeném království. V roce 1912 se otevřely Montessori školy v Paříži a mnoha dalších západoevropských městech. Veřejné školy v Londýně, Johannesburgu, Římě a Stockholmu přijaly její metodu do svých vzdělávacích programů. Byly založeny asociace Montessori ve Spojených státech a ve Spojeném království. V roce 1913 se v Římě konal první mezinárodní výcvikový kurz, druhý pak hned v roce 1914.

Maria Montessori odcestovala v prosinci 1913 do Spojených států na třítydenní přednáškové turné, které zahrnovalo filmy z jejich evropských škol. Znovu se pak do USA vrátila v roce 1915, aby předvedla svou práci na mezinárodním veletrhu v Kalifornii a aby zde vedla třetí mezinárodní školicí kurz. Na výstavě byla instalována prosklená učebna a na třídu 21 dětí se přišly podívat tisíce pozorovatelů. V listopadu 1915 zemřel Marii Montessori otec a ona se vrátila do Itálie. Přestože Montessori a její vzdělávací přístup byly v USA populární, neobešla se bez odporu a kontroverze. Kritici tvrdili, že Montessori metoda je zastaralá, příliš rigidní, příliš závislá na smyslovém tréninku a ponechává příliš malý prostor pro představivost, sociální interakci a hru. Další kontroverzí se stalo to, jak přísně Maria Montessori kontrolovala správné uvádění její metody do praxe a jak podrobně školila učitele. V roce 1916 dostala pozvání od představitelů města Barcelony, kam se stěhuje. Barcelona se stává jejím domovem až do roku 1936, kdy se k moci dostávají jednotky generála Franca. V roce 1920 přednáší na Univerzitě v Amsterdamu a poprvé zde popisuje svoji představu o středoškolském vzdělávání. Setkává se s Benitem Mussolinim, který se ujal moci v roce 1922. Po tomto setkání v roce 1924 dochází k oficiálnímu uznání a šíření zakládání Montessori škol za podpory italské vlády. Od roku 1929 spolupracuje na vybudování modelové školy a školicího centra pro učitele v Římě. V Dánsku se koná první Montessori kongres. Společně se svým synem Mariem zakládá Mezinárodní Montessori Asociaci se sídlem v Berlíně.

"Skutečným cílem vzdělávání je připravit orientaci pro budoucí generace, které se posunou na novou úroveň."

Ve své knize *The Montessori Method: Scientific Pedagogy as Applied to Child Education in 'The Childhood Houses' with Additions and Revisions by the Author nastiňuje typický zimní den výuky, který začíná v 09 hod. a končí v 16 hodin.*

9 - 10 hod.

Příchod. Pozdrav. Kontrola osobní čistoty. Cvičení praktického života. (Děti si navzájem pomáhaly oblékat a svlékat zástěry. Procházely místností, aby viděly, zda je vše v pořádku nebo zaprášené a pod.) Jazyk (Konverzace: Děti vyprávějí o událostech předchozího dne.) Náboženská cvičení.

10 - 11 hod.

Intelektuální cvičení. Lekce s krátkými přestávkami. Slovní zásoba. Smyslová cvičení.

11 - 11.30 hod.

Jednoduchá gymnastika: Běžné pohyby prováděné ladně, normální poloha těla, chůze, pochod v řadě, pozdravy, pohyby pro pozornost, ladně pohládání předmětů.

11.30 - 12 hod.

Oběd: Krátká modlitba.

12 - 13 hod.

Volná hra.

13 - 14 hod.

Vedené hry pokud možno pod širým nebem. V tomto období zase starší děti procházejí nácviky praktického života, úklidem třídy, utíráním prachu, uváděním materiálu do pořádku. Obecná kontrola čistoty. Konverzace.

14 - 15 hod.

Ruční práce. Modelování z hlíny, výtvarné činnosti atd.

15 - 16 hod.

Společné cvičení (gymnastika) a písničky pokud možno pod širým nebem. Cvičení pro rozvoj předvidavosti. Péče o rostliny a zvířata.

Od roku 1933 Nacisté systematicky likvidují Montessori hnutí v Německu a zavírají všechny již fungující Montessori školy. Po konfliktech s fašistickým režimem dochází i v Itálii k likvidaci hnutí a uzavření všech Montessori zařízení. V roce 1936, kvůli poměrům ve Španělsku pod vládou generála Franca, je Marie nucena uprchnout. Nejprve odchází do Anglie a později do Nizozemí, které se stává jejím domovem. Montessori asociace (AMI) přesouvá své sídlo do Amsterdamu. V Nizozemí je v této chvíli provozováno na dvě stě Montessori zařízení. V roce 1939 odjíždí společně se svým synem Mariem do Indie na pozvání Theosofické společnosti, která v Indii úspěšně praktikovala Montessori metodu v boji proti negramotnosti. Mariin záměr byl setrvat tři měsíce, po dobu jednoho tréninkového kurzu. V červnu je Mario v Indii zajat jako nepřátelský cizinec a Marie je nucena zdržovat se pouze na pozemcích Theosofické společnosti. Mario je propuštěn v srpnu díky respektu, který Viceroy choval k Marii Montessori a také proto, aby oslavil její 70. narozeniny. I přes tento přátelský čin není rodině Montessori dovoleno vycestovat z Indie až do konce druhé světové války. Po skončení druhé světové války se Marie vrací společně se synem do Evropy. V roce 1947 Marie a Mario Montessori zakládají Montessori Centrum v Londýně. Marie podniká výlet do Itálie, kde se snaží obnovit Montessori společnost. Daří se jí dosáhnout znovuotevření Montessori zařízení. Vrací se do Indie, kde vede tréninkový Montessori kurz v Adyaru. V roce 1940 Marie Montessori získává první nominaci na Nobelu cenu za mír. Další nominace dostává v letech 1950 a 1951. Definitivně se vrací do Evropy. V květnu 1952 Maria Montessori v Nizozemí umírá. Je pohřbena na místním katolickém hřbitově.